

פרוטוקול מס' 215
מישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות
יום שלישי, י' בכסלו התשע"ב (06 בדצמבר 2011), שעה 14:00

סדר היום:

מניעת אובדנות בקרב עולים - לציון היום הבינלאומי למניעת אובדנות

נכחו:

חברי הוועדה:

אברהם מיכאלי – מ"מ היו"ר

מרינה סולודקין

מוזמנים:

חבר הכנסת שלמה מולה	–	רח"ט תיקון, המשרד לביטחון הפנים
תג"ד מיכל ברק	–	ראש צוות בריאות הנפש, המשרד לביטחון הפנים
רב כלאי טלינה וינוקור	–	רמ"ד נוער באח"מ, המשרד לביטחון הפנים
מפקח הילה מזרחי	–	אט"ל - ר' ענף קליני, משרד הביטחון
סא"ל קרן גינת	–	מנהלת מחלקת הרווחה, המשרד לקליטת העלייה
שרה כהן	–	מח' הרווחה, המשרד לקליטת העלייה
ברהן מלדה	–	מפקח ארצי לנושא אובדן ושכול, משרד הרווחה
אילן שריף	–	פסיכולוגית ארצית, משרד הבריאות
ימימה גולדברג	–	פרויקטור התוכנית הלאומית, משרד הבריאות
ליאור כרמל	–	עובד סוציאלי, משרד הבריאות
זרה ממויה	–	מנהלת אגף קליטת תלמידים עולים, משרד החינוך
מאיה שריר	–	מפקחת על מצבי לחץ ומשבר, משרד החינוך
נעה טייך פייר	–	מנהלת אגף רווחה, הסוכנות היהודית
מירה קידר	–	חבר הוועדה הבין-משרדית וסגן מנהל בית--חולים גהה
ד"ר גיל זלצמן	–	ראש התכנית למניעת אובדנות, ג'וינט ישראל, אשלים
איציק זהבי	–	מחלקה לקשרי ממשלה, ארגון "נפש בנפש"
עליזה מרטין	–	מחלקת קליטה, ארגון "נפש בנפש"
שריל עטרה קורן	–	פסיכולוג ראשי, נעל"ה
רענן ירמר	–	מנהלת מקצועית, עמותת ער"ן
שירי דניאלס	–	דוברת, האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה
אפרת ירדאי	–	חבר וועד העמותה "בשביל החיים"
מיקי אורלובסקי	–	חבר עמותה "בשביל החיים"
עמירם בן-צבי	–	חבר עמותה "בשביל החיים"
ניר בן-צבי	–	חברת עמותה בשביל החיים
נועה ברכה	–	יו"ר ועד העמותה "בשביל החיים"
איתן גולדברג	–	חבר עמותה "בשביל החיים"
דוד דויטש	–	חברת עמותה "בשביל החיים"
אסתר הדסי	–	חברת עמותה "בשביל החיים"
יוסף וייס	–	חבר עמותה "בשביל החיים"
חגי חרמש	–	חבר ועד העמותה "בשביל החיים"
עפרה חרמש	–	חברת ועד העמותה "בשביל החיים"
מיכל חרמש	–	חברת עמותה "בשביל החיים"

–	חברת עמותה "בשביל החיים"	–	נועה חרמש
–	חברת עמותה "בשביל החיים"	–	יסמין ליבנה
–	חברת עמותה "בשביל החיים"	–	דבורה קרן
–	חברת עמותה "בשביל החיים"	–	אסתר רון
–	ועד העמותה "בשביל החיים"	–	נחמן רון
–	מנכ"ל, מרכז ליהדות אתיופיה - "בהלצ'ין"	–	סלומון שלמה אקלה
–	יו"ר נציגי ארגונים של קהילת יוצאי אתיופיה בפרויקט הלאומי האתיופי	–	יפת אלמו
–	נציגת מועצת עמותות דוברי רוסית	–	קרן פישזון
–	דובר עתיד ילדי הגירושין	–	משה אברג'יל
–	מנכ"ל התנועה למען עתיד ילדנו	–	יעקב בן יששכר
–	מנהלת מרכז המחקר והמידע, הכנסת	–	שירלי אברמי
–	מרכז המחקר והמידע, הכנסת	–	שלי מזרחי
–	דובר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות	–	יגאל אמיתי

מנהלת הוועדה:

דנה גורדון

קצרנית פרלמנטארית:

אושרה עצידה

מניעת אובדנות בקרב עולים - לציון היום הבינלאומי למניעת אובדנות

היו"ר אברהם מיכאלי:

צהרים טובים, הנני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות. היום י' בכסלו, 6 בדצמבר 2011. הנושא הוא: מניעת אובדנות בכלל, ובקרב עולים בפרט, לציון היום הבין-לאומי למניעת אובדנות שאנחנו מקיימים היום בכנסת.

נפגשו הבוקר בוועדות כבר עם רוב האנשים הנמצאים פה, והם כבר שמעו אותנו. אצטרך לחזור על חלק מהדברים, ולכן תסלחו לי. אני אומר את הדברים לאלה שהצטרפו לדיון בוועדה זו על מנת שניתן באיזה תופעה מדובר. חבר הכנסת מולה, לא יכול היה להשתתף בישיבות האחרות, לצערו. אבל, הוא הקפיד לבוא לכאן לפחות ולשמוע. הכנסת קיימה היום ארבע ישיבות בנושא בארבע ועדות שונות. בערב נהיה בעזרת השם גם במליאה.

אנחנו מטפלים פה בנושא כאוב הנוגע להצלת נפשות. רבותי, מדובר פה בתופעה שהחברה הישראלית הדחיקה, לצערנו, במשך הרבה מאוד שנים. היא לא התייחסה לתופעה זו באופן ראוי. הנתון המחריד שיש לנו היום מדבר על כך שמספר המתאבדים בישראל הוא בין 400 ל-500 איש. לצערנו, המספר המדויק לא ידוע כי המקרים הנוספים של ההתאבדויות כנראה דווחו כפטירות רגילות מסיבות שונות כשחלקן קשורות לסטיגמה, לבושה משפחתית, לשיקולים של דת והלכה הנותנת למתאבד הגדרה אחרת לעומת נפטר רגיל. אבל, כבר אין כל ויכוח שמדובר בתופעה שהיא חמורה בהרבה מתופעת תאונות הדרכים שכולנו נלחמים בה. כולנו עושים מאמצים רבים על מנת למנוע תאונות דרכים. כל חברי הכנסת נלחמים על כך שהמדינה תתקצב את מניעת תאונות הדרכים בסכומים נוספים. התקציב עומד שם על סכום של 370 – 400 מיליון לשנה. כאן אנחנו מדברים על כמות גדולה יותר של מתאבדים שכמעט ולא זוכים לתקציב ממשלתי. לפני שנתיים וחצי-שלוש הפעלנו לחץ בוועדת הכספים ויושב-ראש הוועדה דאז שהוא סגן שר הבריאות הנוכחי, הרב ליצמן, נתן סיוע גדול. הוא נתן תקציב דל של כמיליון וחצי בזמנו לפעילות כל הדבר הזה שעליו נדבר כרגע. הגיוינט הצטרף לכך בהמשך ונוצר תקציב משותף של כ- 4.5 – 5 מיליון שקל שיש להם היום בקופה. בזכות תקציב זה יצאו לדרך.

קמה ועדה בין-משרדית והיא עשתה תוכנית פיילוט בשלושה יישובים. תיכף יציגו לנו פה את הנתונים. כמעט כל משרדי ממשלה וכל הגופים הממלכתיים שותפים בוועדה בין-משרדית זו. כבר שמעתי מהם היום את הפרטים, ותיכף הם יפרטו זאת. יש כבר הוכחה בדוקה שבעזרת טיפול בתופעה זו, או במחלה שגורמת כנראה לתופעה זו, ניתן למנוע אחוזים גבוהים מאוד מהמקרים. אני אתן להם את האפשרות לנקוב במספר האחוזים. מדובר בירידה בעשרות אחוזים בתופעה. כמדינה אנחנו לא יכולים להתאפק אפילו לא ליום אחד ולא לתקצב את הגופים הנוגעים בדבר בכלים ראויים ומתאימים על מנת למנוע עוד מקרה. כל דחייה וכל אי-הפעלה של הדבר הזה גורמת לאסונות נוספים.

המחקרים בעולם מעידים בבירור שמלחמה בתופעה בעזרת מניעה מביאה לידי הצלחות. אני מבין שהוועדה הבין-משרדית נעזרת גם במחקרים הבין-לאומיים ובמומחים מכל מדינה בעולם שניתן לקיים איתה קשר. בסופו של דבר, אנחנו מגיעים כרגע לדיון במודעות ובעניין התקצוב.

אנחנו נשמע עוד מעט את הנתונים בוועדת העלייה והקליטה. אני לא רוצה חלילה לשים פה סטיגמה על קבוצת עולים זו או אחרת. אבל, ישנם נתונים, איתם צריך להתמודד, לפיהם מקרי ההתאבדויות בקרב עולים הם באחוזים גבוהים הרבה יותר מאשר בקרב אוכלוסייה ותיקה יותר. כוועדת עלייה והקליטה אנחנו אמונים לשים את הנושא הזה על סדר-היום כפי שאנחנו עושים. יושבים פה חברים שמקדישים כבר הרבה מאוד שנים לכך שנושא העולים והקבוצות השונות יטופל, קל וחומר כאשר מדובר בפיקוח נפש. צריך לתת לגופים הממלכתיים האמורים לטפל בנושא, כלים שונים לטיפול בתופעה. אם הכלים האלה לא ניתנים יכול להיווצר מצב שאדם או נער מגיעים למצב שבו הם מחליטים על התאבדות, וזה מעיד על כך שנכשלו. אנחנו לא יכולים להשלים עם מצב זה. לכן, ועדת העלייה והקליטה תשמע כרגע את גורמי המקצוע השונים, ואנחנו נגבש דרכים בהן נוכל לפעול נגד הממשלה, נגד האוצר, ונגד מי שמעכב אולי עד עכשיו את התקצוב הנאות בשביל שזה יצליח.

הבקשה הכללית היא להפוך את הפיילוט לתוכנית ממלכתית קבועה לכל הארץ, ולא במספר יישובים כפי שזה היה. שמענו זאת היום בוועדות השונות, וקיבלנו תמיכה לכך בכל הוועדות שהיינו. לפני חצי שעה התקיים דיון בוועדת הכספים ממנו יצאנו מאוד מעודדים ומחוזקים. יש לנו שם תמיכה של יושב-ראש הוועדה ושל ממלא מקום יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת ציון פיניאן שהחליף את הרב גפני בשלב מסוים. קבענו להם לוח זמנים מוגדר בו צריכים לתת תשובה לגבי הפתרון שיימצא במשרד האוצר

ובמשרד הבריאות שהוא זה שבעצם מלווה את הוועדה הבין-משרדית. חברי לא יכולים למנוע העברות שם, ולכן אני לא יכול לבקש מהם את זה. אבל, ישנם חברי קואליציה שיודעים למנוע העברות.

שלמה מולה:

אנחנו בלאו הכי נגד, אז אין בעיה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אתה תתמוך בנו בכל מקרה. הודענו את ההודעה הזאת, וחשוב לנו שגם אתם תדעו מזה. יש צורך בתמיכה כי מדובר פה באמת בדבר שכבר לא ניתן לדיחוי. כל יום או שבוע שחולפים מבלי שמונעים את המקרה הבא מביאים לזה שאנחנו פשוט חוטאים, ואפילו פושעים.

יש פה קבוצה של מתנדבים שהם ההורים והמשפחות של אלה שהחליטו להתאבד. הם מאוגדים בעמותה הנקראת "בשביל החיים". הם עושים שם עבודת קודש. קודם כל, הם מנסים לחזק את עצמם כי אחרי מקרים שכאלה המשפחות מתרסקות. הן הרוסות ופגועות. אבל, הם לא רק מחזקים את עצמם, אלא הם מחזקים גם את האחרים. מדובר בעמותה של מתנדבים שאין לה שום תקציב, הם עובדים על חשבון הכיס שלהם. לכן, אנחנו נלחמים על כך שהעמותה הזאת גם תתקצב. זה יביא לידי כך שהיא תוכל להמשיך לפעול בעזרה למשפחות וגם במניעה. אנחנו כנראה נגיש הצעת החוק בדומה להצעת החוק שמדברת על פיצוי למשפחות נפגעי תאונות דרכים או פיצוי לנפגעי עבירות. אנחנו נרצה לקדם חקיקה שתדבר על כך שהמדינה תכיר בקבוצה זו כזכאית לפיצויים. אף גוף ממלכתי היום לא תומך בהם, הביטוח הלאומי לא תומך בהם. אם נראה שהתקצוב הזה לא בא בצורה קבועה, יכול להיות שנעבור לחקיקה של הנושא הזה.

מרינה סולודקין:

אדוני היושב-ראש, זה לא רק תקצוב. מה עם נוער בפנימיות, חיילים עולים? יש גם סיבות פנימיות במערכות איתן אנחנו צריכים להתמודד.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני חושב שזה במניעה. אין ספק, במניעה. אנחנו מדברים כרגע על אנשים שלצערם מתמודדים עם האובדן, והם זקוקים לעזרה הזאת במובן של קבלת סיוע, קבלת הדרכה כזאת או אחרת, להתמודדות עם הבעיה. יושבים פה חלק מההורים. את חלקם כבר שמעתי, וחלקם ישמיע עכשיו את דבריהם. הם יספרו על הבעייתיות שישנה בהמשך התפקוד בחיים לאחר מקרה אובדני שכזה.

הזמן שעומד לרשותנו הוא מוגבל. אנחנו נשב פה עד השעה שלוש בערך. אנחנו נבקש שכל אחד שרוצה לדבר ירשם. אנחנו נתייחס לדבריהם של הגורמים המקצועיים ולדבריהם של המתנדבים השונים שנמצאים כאן. אני מקווה שנוכל בעזרת השם להיות בסוף הדיון הזה יותר חכמים במובן של מידע, ונוכל לקדם את הדברים גם באופן מעשי.

אני אבקש, קודם כל, לתת לחברי כנסת אפשרות לומר כמה מילים. האם אתם רוצים לדבר עכשיו או שתמצאו בהמשך להתייחס?

שלמה מולה:

אני רוצה לשמוע קודם.

מרינה סולודקין:

כן.

היו"ר אברהם מיכאלי:

בבקשה. גם בוועדה זו אני רוצה להודות לד"ר שירלי אברמי מנהלת מרכז המחקר והמידע שלנו. היא הרוח החיה והיא זו שדוחפת אותי ואת ידידי רן כהן. כזכור לכם, רן כהן העלה סוגיה זו עד לפרישתו מהכנסת. רן כהן היה אצלנו אורח היום בוועדת העבודה והרווחה. הזמנתי אותו על מנת לשבח אותו וגם

על מנת לקבל ממנו חיזוקים. רן עסק בנושא הזה ועשה עבודת קודש, ומגיעים לו כל השבחים על כך. רן ממשיך לעשות בסוגיה כאובה זו בהרצאות באקדמיה בפני סטודנטים.

לצערה של שירלי, גם היא חוותה מקרה מצער זה במשפחתה. יש לה ספר נפלא ובו היא מספרת על הבעיה, ומי שקורא את הספר מתרשם מהדברים. צריך להבין איך הסוגיה משפיעה במיוחד על המשפחות.

אני אתן לגברת שרה כהן, נציגת משרד הקליטה, להציג את הדברים. אנחנו לא נציג את המצגת לפרטי פרטים. אני מבקש ממך לעבור על הדברים תוך כדי הדגשת הדברים אותם את חושבת שנוון להדגיש מהזווית של משרד הקליטה ומהזווית של טיפול בעולים.

שרה כהן:

אני אשתדל באמת לקצר במצגת. אני משמשת כמנהלת שירות הרווחה במשרד הקליטה. משרד הקליטה הוא חלק מתוך המערך הבין-משרדי של התוכנית הלאומית למניעת אובדנות. נציגה פעילה בוועדה היא יפה וולמן שלא נמצאת כאן כרגע. בכל מהלך הפיילוט היו שותפים חלק מעובדי המשרד. נמצא איתנו גם ברהן מלדה שהיה גם שותף לכל ההבניה של התהליך בקרב יוצאי אתיופיה.

התוכנית הבין-משרדית מובלת על-ידי משרד הבריאות: ימימה גולדברג – הפסיכולוגית הראשית של משרד הבריאות, ליאור כרמל – מנהל התוכנית, ומשרדי ממשלה נוספים שותפים.

אני חושבת שהמוטו או המרכיב המשותף לכולנו הוא האמונה שיש לנו כאן בעיה שהיא משותפת לכולנו, וצריך לשנס כוחות ולעשות את המהלכים במשולב - כל אחד מהמקום שלו, עם הערך המוסף שלו - כדי ליצור משהו שמייצר מבחינתו את ההתערבות המשמעותית ביותר.

אני לא אעבור על כל הנתונים הכלליים. אבל, אנחנו יודעים שלגבי העולים התופעה מצויה בהיקפים גדולים יותר מאשר בקרב האוכלוסייה הוותיקה. אתם יכולים להתרשם מהשורה האחרונה בשקף. עולים יוצאי חבר המדינות מתאבדים פי 2 מאשר האוכלוסייה הוותיקה, ועולים יוצאי אתיופיה מתאבדים פי 5 – 10 בטווחי גילאי שונים בהשוואה לאלו שאינם עולים. אלה נתונים מאוד קשים והם בהחלט מזעזעים את כולנו.

שלמה מולה:

שרה, כשאת אומרת עולים מאתיופיה ועולים מחבר העמים, האם את מדברת רק על עולים או גם על בני עולים?

שרה כהן:

על עולים – אלו שנולדו בחוץ-לארץ. הנתונים הם נתונים של האוכלוסייה שארץ המוצא שלה הוא בחוץ-לארץ, הם לא ילידי ישראל.

גיל זלצמן:

אבל, גם בני עולים מתאבדים יותר מאזרחים ותיקים.

היו"ר אברהם מיכאלי:

ד"ר זלצמן הוא סגן מנהל בית-חולים "גהה". את הנתון הזה הוא אמר לנו קודם בוועדת הכספים על מנת שנתרשם מגודל הבעיה. חשוב לחדד את הדברים שלא מדובר רק באלו שנולדו בחוץ-לארץ, אלא גם בבני עולים שחלקם הגיעו לארץ יחד עם ההורים, וחלקם אפילו נולדו בארץ.

שרה כהן:

אנחנו ערים לבעיה של הדור השני לעלייה. אנחנו רואים שחלק ממאפייני הסיכון, בעיקר בקרב בני הנוער והצעירים, הם גבוהים יותר מאשר בקרב האוכלוסייה הישראלית הוותיקה, וגם בחלק מהמקרים של העולים עצמם, כך שזה בהחלט נתון שידוע לנו. יש גם כרגע ממצאים אחרונים ממחקרים נוספים שמחזקים לנו.

שלמה מולה:

טווח הגילאים הוא מאוד משמעותי. האם מדובר באמת במבוגרים יותר או בצעירים יותר? האם תוכלי להגיד לנו לגבי טווח הגילאים? אגב, אני שואל לגבי כולם.

ליאור כרמל:

טווח הגילאים שנמצא בסיכון הגבוה ביותר מקרב בני הקהילה האתיופית הוא 15 – 24. בשנת 2007 היה השיא. הם התאבדו פי 10 עד 12 בהשוואה לבני גילם שנולדו בארץ. אחר כך זה 25 – 44 שזה גברים יוצאי אתיופיה שהתאבדו בקירוב פי 6 עד 7 בטווח הגילאים האלה בהשוואה. באופן כללי, עולים מחבר העמים מתאבדים פי 2 יותר מהציבור הישראלי. אי-אפשר לאפיין את זה באופן חריג.

שלמה מולה:

האם יש לכם נתונים לגבי ניסיונות אובדניים והטיפול?

ליאור כרמל:

כן.

גיל זלצמן:

זה מופיע בחומר ששירלי הגישה לכם, יש שם מספרים מדויקים.

שרה כהן:

זה מופיע פה בשקף. אפשר אחר כך לראות את הדברים.

גיל זלצמן:

אני חייב תיכף לצאת למקום אחר. שמי די"ר גיל זלצמן ואני חבר בוועדה הבין-משרדית למניעת התאבדויות. אני עוסק בנושא כחוקר וכמטפל, אני פסיכיאטר.

אנשים ממוצא אתיופי ששמים קץ לחייהם עושים את זה בדרכים קשות יותר – על-ידי התאבדות וקפיצה. זה גורם לזה שכמעט אין ניסיונות. הניסיונות הופכים להיות סופניים. לכן, אנחנו רואים גם הרבה יותר בנות בקרב האתיופים ששמות קץ לחייהן. בשעה שבנות בציבור ותיקי ישראל ייקחו כדורים – שזו דרך שהיא בדרך כלל לא ממיתה – בנות ממוצא אתיופי מבצעות ניסיון אובדני בקפיצה או בתלייה, ולכן הן גם מתות תוך כדי הניסיון שלהן. היה לי ניסיון עם זה גם בפנימיות של עליית הנוער. אנחנו מדברים על שיעורים במספרים מאוד גבוהים יחסית לגודל שלהם באוכלוסייה.

להתנהגות הזאת בקרב יוצאי חבר העמים יש הרבה פעמים היבטים נוספים, כמו שימוש באלכוהול בצורה מופרזת. הניסיונות הם גם אלימים יותר, ולכן הם מסתיימים ביותר מקרי מוות.

שרה כהן:

במסגרת החבירה של משרד הקליטה לתוכנית הלאומית, המשרד הפיק שני מחקרים המהווים את תשתית הידע לכל פיתוח התוכניות. מחקר אחד בחן את נושא האובדנות בקרב יוצאי חבר המדינות. פרופ' יולי מירסקי, ראש בית-ספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בן-גוריון, ערכה את המחקר עבורנו. ישנו גם מחקר שעסק בנושא אובדנות בקרב יוצאי אתיופיה שנערך עבורנו על-ידי פרופ' רפאל יונגמן ופרופ' משה שקד ממכללת רופין. למעשה, זה מהווה היום את גוף הידע המרכזי בראייה רגישת תרבות שמתייחסת למאפייני התופעה, והיא כוללת את ההשוואה שלה לגבי האוכלוסייה האחרת, וההמלצות לגבי ההתערבויות השונות על בסיס האסטרטגיות שעל בסיסן נבנתה התוכנית הלאומית. ישנן שבע אסטרטגיות, ואעבור על כך בקצרה.

אם אנחנו ממפים את האוכלוסיות בסיכון בקרב אוכלוסיית העולים אנחנו רואים את האוכלוסיות הללו: עולים צעירים שנמצאים במעברים. המעברים יכולים להיות מעבר ממרכז קליטה לדור קבע. מעבר יכול להיות יציאה מהצבא לאזרחות. זאת אומרת, יכולים להיות מעברים שונים

היכולים להיות נקודות צומת מגבירות סיכון בנוסף לתהליך העלייה עצמו שהוא גם תהליך של מעבר שמגביר סיכון.

שלמה מולה:

לפי המצגת, הנתונים שלכם הם עד 2007 בשעה שאנחנו נמצאים היום ב-2011. זאת אומרת, הנתונים האלה לא משקפים את מה שקרה בארבע השנים האחרונות. האם יש למישהו נתון לגבי ארבע השנים האלו? כלומר, האם ישנה עלייה? בנוסף, האם יש פילוח בנתונים שלכם לגבי מה שקורה בצבא, במיוחד עם עולי אתיופיה? האם המספרים האלה כוללים את מה שקורה בצבא או שלצבא יש נתונים נפרדים?

היו"ר אברהם מיכאלי:

בצבא יש תופעה ברוכה של ירידה חדה. עוד מעט נשאל את נציגת הצבא שנמצאת כאן איתנו. בוא ניתן לגברת שרה כהן להתקדם כדי שנבין. אחר כך ניתן את רשות הדיבור לגברת גולדברג שהיא הפסיכולוגית הראשית והיא האחראית על כל הפרויקט הבין-משרדי. אני מבין שיש לכם חתכים של הנתונים.

שרה כהן:

חלק מהנתונים קיימים.

ימימה גולדברג:

זאת החוברת הכי חדשה, היא יצאה עכשיו ממש מהתנור. נתתי לך ולך. אין נתונים ל-2011. הנתונים הם תמיד ב-delay כי הם צריכים לעבור דרך הלמ"ס. לכן, אנחנו מקבלים את נתוני ההתאבדות תמיד ב-delay של שנתיים, ואין מה לעשות. זה בכל העולם. הנתונים הם ל-2009.

היו"ר אברהם מיכאלי:

נציגת ה-מ.מ.מ יכולה לתת על 2009, ועוד מעט נשמע אותה.

נעה טייך פייר:

אני אוכל לתת נתונים של משרד החינוך.

היו"ר אברהם מיכאלי:

בסדר, עוד מעט, נציגת משרד החינוך.

שרה כהן:

אני חושבת שכדאי להציג את המסגרת הארגונית הכוללת, ואחר כך להתמקד.

שוב, אלו האוכלוסיות שזוהו כאוכלוסיות שנמצאות בסיכון מוגבר ושאותרו במסגרת הפיילוט: העולים הצעירים בשלבי מעברים שונים של חייהם, גברים עם צווי הרחקה, בעיקר אלה שהוצא להם צווי הרחקה על רקע של אלימות כלפי בנות הזוג. בקרב חלק מקהילות העולים אנחנו רואים מצב גם של רצח ובעקבותיו התאבדות.

הנושא של צריכת אלכוהול ידוע כגורם סיכון שעלול להגביר את הנטייה או את ביצוע אקט האובדנות. בני נוער שנמצאים בפנימיות גם זוהו כאוכלוסייה בסיכון מוגבר, חיילים עולים. כאן צריך לחדד ולומר את מה שגם שוקף לנו בישיבה שהיתה במשרד על-ידי נציגי התוכנית הלאומית, שחלק מאוכלוסיית החיילים שמשחררים על רקע סעיף 21, גם לא עוברים איזשהו מערך של הכנה לקראת השחרור. זאת אומרת, יש לנו כאן אוכלוסייה שהכי זקוקה לליווי ולהכנה לקראת היציאה, והיא זו שבעצם משוחררת ונפלטת לאזרחות בלי ליווי – מה שיכול להעצים את מצב הסכנה בו היא נתונה. האוכלוסייה האחרונה היא של עובדי חברות שמירה, וזה בעיקר בשל הזמינות לכלי נשק שנמצאים אצלה.

ההשלכות של מקרי ההתאבדות - התאבדות עובדת כהדף. היא פוגעת במעגלי משפחה הקרובים והרחבים ביותר. לפני נתונים, בעקבות ההתאבדות רמת הסיכון בסביבה של מתאבד עלולה לגדול פי 6.

בכל המדינות מופעלות תוכניות לאומיות ומוקצים תקציבים ייעודים לנושא. כשם שצוין לפני כן, בישראל נעשתה איזושהי תוכנית פיילוט שבנויה על תקציב אד-הוק שבעקבותיו נעשתה פעולה. חוץ ממשרדי הממשלה, יש כאן שורה מאוד גדולה של גופים שהם חוץ ממשלתיים, ובראשם הגיוינט שחבר למהלך בכל האגפים הרלוונטיים לו סביב כל האוכלוסיות המצויות בטיפול, בין אם זה זקנים, עולים, צעירים, בני נוער. התוכנית היא תוכנית משותפת. בנוסף לגיוינט חברו לה: צה"ל, שב"ס, הסוכנות היהודית, ועמותות כמו: סה"ר, ער"ן, "בשביל החיים". התוכנית מלווה בהערכה מחקרית.

מה נעשה בפיילוט? תוכנית הפיילוט נערכה בקרב שלוש אוכלוסיות: נוער, עולים וזקנים, ובשלושה יישובים: רמלה, רחובות וכפר כנא. לגבי אוכלוסיית העולים – הרלוונטיות היא כמובן ברמלה וברחובות. היא הופעלה בכל המסגרות ובכל נדבכי ההתערבות על בסיס שבע האסטרטגיות שזוהו כאסטרטגיות היעילות ביותר להתמודדות עם בעיית האובדנות, על בסיס תובנות ממהלכים בכל העולם. הן נעשו במסגרות של בתי-הספר תחת האחריות של החינוך והתמ"ת, במסגרות פנימיות של משרד הרווחה, בשירותי בריאות הנפש, במרפאות של קופת-חולים כללית, בתי-חולים פסיכיאטריים. ובהקשר של אוכלוסיית העולים, בדגש בנוסף לכלל המסגרות האוניברסאליות גם בדגש על תשתית מוקדי הקליטה של משרד הקליטה כשבשני היישובים הרלוונטיים מוקד קליטה שמרכז ומתכלל את העבודה עם אוכלוסיית עולי קהילת אתיופיה באותה עיר.

היו"ר אברהם מיכאלי:

תרחיבי על העיר רחובות. אנחנו יודעים שיש שם שתי שכונות של העדה?

שרה כהן:

אני מציעה שלגבי ההרחבה אנחנו נשאל אחר כך את ליאור כרמל. ניכנס אז לרזולוציה שהיא יותר מחודדת, וליאור בוודאי בקי בזה יותר ממני.

עוד שניים-שלושה שקפים ואני מסיימת את האוריינטציה הכוללת, ואז, לדעתי, אפשר להיכנס לחידוד יותר רלוונטי.

רצוי לציין את הזיהוי בקרב אוכלוסיית העולים. צריך זירות ייחודיות להתערבות כדי ליצור נגישות לקהילה. לדוגמה, בקרב אוכלוסיית עולי אתיופיה צריך היה ליצור גם מערך של הכשרה של הקייסים שהם נכבדי הקהילה, כדי לחבר אותם למערך במה שאנחנו קוראים תפיסת התערבות רגישת תרבות שמתיישבת על תפיסת ההתערבות האוניברסאלית. זאת אומרת, זה הערך המוסף של העבודה שנעשית בקרב אוכלוסיות העולים שמעבר למערך האוניברסאלי שנעשה לגבי כלל האוכלוסייה - - -

מרינה סולודקין:

האם יש עבודה של קייסים עם צעירים? יש לי סימן שאלה.

שרה כהן:

קייסים אצל חלק מהאוכלוסייה. כיוון שיש שונות ומכיוון שיש מאפיינים שונים, צריך למצוא את הדרכים איך להגיע לפרופילים השונים של האוכלוסיות גם בקרב העולים עצמם.

מה נעשה בפיילוט העולים? מניעה ראשונית – נעשתה הסברה בשתי שפות. אם תרצו אחר כך אפשר גם להראות את הסרטון בשפה הרוסית. פותחה הצגה בשפה האמהרית שמיועדת לאוכלוסיית יוצאי אתיופיה שנקראת "שאריות של החיים שלו". מתקיימות סדנאות בעקבות ההצגה. ההצגה תוצג ב-22 לחודש בפני קהל רב כדי לחשוף את ההצגה בפני מרבית הגורמים שעוסקים היום בתחום כדי השם יוכלו להתרשם ממנה. כמו כן, תוכניות חוסן לעולים במרכזי קליטה שנעשו בשיתוף הסוכנות היהודית.

ברמת המניעה השניונית נעשו תוכניות של איתור אוכלוסייה על-ידי הכשרות של שומרי סף שהם חלק מתוך האסטרטגיות של ההתערבות. ההכשרות נעשו במערכות השונות. אנחנו צרפנו חלק מעובדי המשרד הרלוונטיים באותן ערים של הפיילוט להכשרות שנעשו. כמו כן, שימוש בשאלוני איתור בשפה הרוסית, וקבלת סיוע בקווים חמים ובאינטרנט בשפה הרוסית.

ברמה של המניעה השלישונית – הפנייה לטיפול מידי לגבי מי שעלה לגביו חשש לסכנת התאבדות. הכול בדגש על אינטגרציה בין המערכות.

נעשו תהליכים של הכשרת המנהיגות האתיופית במרפאות לבריאות הנפש. נמצא איתנו ממויה זרה שהיה אחד מאנשי המקצוע הבולטים בהבניית תהליך ההכשרה. חודדו תהליכי האבחון והטיפול רגישי התרבות בתחום בריאות הנפש בקרב עולי אתיופיה, בשיתוף עם ד"ר נמרוד גריסריו שגם לו גוף ידע אדיר בנושא התערבויות בקרב יוצאי אתיופיה, גם במסגרות רפואיות, וגם במסגרות קהילתיות. הכשרה ייחודית למטפלים בבריאות הנפש בקודים התרבותיים הייחודיים של העולים. כל החומר שפותח ונמצא במחקרים הללו, שימש אחר-כך כגוף ידע לנושא יצירת מערך ההכשרה. וכן, תגבור כוח-אדם דובר אמהרית במרפאות לבריאות הנפש. אלה כל השותפים בפרויקט.

מעבר לליווי השוטף והמעורבות השוטפת, הנישה שלנו היתה המחקרים שמשמשים את כל העבודה, העבודה של הקשר עם מוקדי הקליטה, וסיוע בכלל בקידום המשמעות של עבודה רגישת תרבות בתוך מערכת אוניברסאלית. אלה הן התשומות בתוכנית.

שלמה מולה:

אני מבקש לחזור לשקף הקודם שמדבר על השותפים. מה מידת המעורבות של לשכות הרווחה? הרי הסיפור האמיתי הוא לא מה שאתם עושים במשרד הקליטה. זה חשוב, אבל שירותי הרווחה הם הסיפור המרכזי. מה המעורבות שלהם? עד כמה הם דומיננטיים? האם הם רק נגרים או שהם מובילים? הסיפור הוא שם. האם יש פה מישהו ממשרד הרווחה?

שרה כהן:

יש לנו פה את אילן, ואני מציעה שנשמע ממנו.

שלמה מולה:

אני רוצה לשמוע.

היו"ר אברהם מיכאלי:

בסדר, עוד מעט. תגיעי לסיכום כי הזמן הולך ונהיה דחוק.

שרה כהן:

לסיכום, אלה התשומות שהיו בתוכנית. זאת אומרת, הכשרת שומרי סף, הכשרת גורמים: גורמי בריאות הנפש, ביצוע תוכניות חוסן לעולים במעבר ובני נוער, הכשרות מתנדבי ער"ן ועמותת סה"ר, איתור באמצעות השאלונים, הסברה, תשדיר, פוסטרים, מודעות בעיתון, פליירים והצגה, והתיאום בין המערכות.

מבחינת תוצאות הפיילוט – בנושא של לגיטימציה לדבר ולפעול למניעת אובדנות במערכות הממשלתיות, היתה לפני הפיילוט חרדה מהעיסוק, דעות קדומות וסטיגמות. אחרי הפיילוט הנושא הפך להיות בר-שיח לגיטימי. בנושא הסברה ושיח ציבורי היה חשש שהציבור לא ישרוד קמפיין רחב. אבל, ראינו שהציבור הביע תמיכה בקמפיין. התקיים שיח שהוא שיח של יותר דיאלוג בין המערכות. ברמה של זמינות לטיפול – התקצרו זמני ההמתנה למרפאות לבריאות הנפש. הקבלה נעשתה בפרק זמן הרבה יותר מהיר. בכל מה שקשור לנושא של שמירה על רצף טיפולי לאחר ניסיון אובדני שזוהה כגורם סיכון, קיים כרגע בכל היישובים שבהם נעשה הפיילוט תיאום מלא בין בתי-החולים למרפאות לבריאות הנפש כדי ליצור את הרצף. בהפניות לחדרי המיון – ירידה של 90% בפניות מיותרות באזור הפיילוט.

היו"ר אברהם מיכאלי:

גברת כהן, לאחר שנתיים וחצי-שלוש שנים של שותפות שלכם בפיילוט, האם אתם יכולים להראות לנו את ההישגים שלכם כמשרד הקליטה שמתבטאים בירידה במספר ניסיונות ההתאבדות או בהתאבדויות בקרב עולים, או שעדיין קשה לראות?

שרה כהן:

אני חושבת שבשקף הזה ניתן לראות את אחד התוצרים של התוכנית - בנגישות ובעלייה הדרמטית במספר המטופלים בפניות במרפאות הפיילוט. דהיינו, אחד מההישגים הוא עלייה משמעותית באחוז המופנים. זאת אומרת, זה חלק מתוך מה שהיה built in בחלק מיעדי הפיילוט, וזה יכולת איתור גבוהה יותר והפנייה לגורמי טיפול.

אני חושבת שפה ימימה תהיה כאן בוודאי יותר חכמה ממני בנושא הזה. מבחינת התוצאות ובחינה של ירידה אפקטיבית או מספרית של אחוזי ההתאבדות – אני חושבת שזה לא משהו שניתן להראות אותו כרגע. בין היתר, בגלל שהמספרים מגיעים בדיעבד. לא תמיד זה מידע שקיים.

ימימה גולדברג:

פרק הזמן הוא מאוד קצר, ואי-אפשר בפרק זמן כזה להראות ירידה. אבל, יש לנו מדדים אחרים שהוכיחו את עצמם. כמו שנאמר, בפניות, ההשארות בפנייה. לגבי הבאה למודעות – הכלי שפותח, ההצגה שחברה והומחזה על-ידי אנשים מהמגזר האתיופי. אני חושבת שמי שראה את ההצגה חושב שזוהי הצגה פשוט מעולה. היא מאפשרת שיח פתוח ולגיטימי בנושא. זו אחת הדרכים להביא את הנושא בפני האוכלוסייה האתיופית שמאוד נמנעת. הנושא, במיוחד אצלם, היה בגדר של טאבו. ההצגה מאפשרת להיפתח ולהעלות את הנושא הזה. אני מאוד אשמח אם תבואו לצפות בהצגה. נשלח לכם הזמנה להצגה שנקיים ב-22 בדצמבר עם הנהלות המשרדים. אנחנו חושבים שזה הישג מאוד גדול בכלל, ולאוכלוסייה האתיופית בפרט.

שרה כהן:

אלה דוגמאות של שני פוסטרים, גם בשפה הרוסית, ובשפה האמהרית, שמכוונים להעלאת מודעות ולפנייה לבקשה לעזרה. פה זה פחות או יותר השקף המסיים שלנו.

כפי שציינת, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מיכאלי, אנחנו רוצים לעבור משלב של פיילוט למערך של תוכנית שהיא תוכנית לאומית שתקיף לא רק את יישובי הפיילוט. אני חושבת שהבעיה בקרב העולים היא בוודאי בעיה שהיא ידועה לכולנו. אבל, זה לא רק בכוחות של משרד אחד, ובוודאי לא בכוחות רק של משרד הקליטה לטפל בנושא הזה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

האם גיבשתם כבר את חלקכם בתקצוב העתידי.

שרה כהן:

אנחנו גיבשנו את חלקנו במערך.

היו"ר אברהם מיכאלי:

האם העברתם את זה למשרד הבריאות?

שרה כהן:

מעבר להמלצות הכלל משרדיות, אנחנו בדיוק נגיד לכם מה אנחנו הולכים לעשות כרגע במשרד. זה היה בעקבות דיון פנימי שהתקיים במשרד עם נציגי התוכנית הלאומית, עם המשנה למנכ"ל של המשרד, בכיוונים שמסוכמים כרגע עם משרד הבריאות והתוכנית הלאומית. אנחנו ניקח כרגע את ההצגה "שאריות של החיים" ונשתמש בה ככלי להעלאת מודעות. הכוונה היא להפיץ אותה במרבית מוקדי הקליטה שהמשרד מפעיל ברחבי הארץ. ההצגה יוצרת את השיח ואת הדיון שבעקבותיו, ואת זה המשרד שלנו יעשה באופן מערכת.

ברמה השנייה אנחנו יחד עם משרד הבריאות – ביקשנו גם הערכה תקציבית לכך – נעשה הכשרת רוחב של כל עובדי משרד הקליטה הרלוונטיים שנמצאים בקשר עם אוכלוסיית העולים כשומרי סף לצורך הכשרה של עובדי משרד הקליטה שנמצאים בקשר עם אוכלוסיית יוצאי חבר המדינות וגם יוצאי אתיופיה

לגבי הנורות האדומות ולגבי המאפיינים כדי ליצור אצלם יותר ערנות ומודעות לבעיות, ולהבנה לגבי הפנייה לעזרה.

הדבר השלישי אותו אנחנו הולכים לקיים ממש בעת הקרובה, גם לאור התגייסותו של המשנה למנכ"ל אצלנו חנוך צמיר, הוא לזמן דיון משותף יחד עם צה"ל לגבי אותה קבוצה ספציפית וייחודית של אוכלוסייה של צעירים עולים שמשתחררים באמצע השירות.

היו"ר אברהם מיכאלי:

האם תקצבתם את ההמלצות שלכם?

שרה כהן:

אנחנו ממתנינים כרגע לבקשה תקציבית מטעם משרד הבריאות.

היו"ר אברהם מיכאלי:

למה אני שואל אתכם? אנחנו היום כבר שמנו את זה על השולחן וביקשנו כסף. הם הגישו לנו תקציב. נתנו לנו הערכה תקציבית לתוכנית חמש-שנתית, לתוכנית חומש. הם אמרו: לא רוצים לקבל את כל הכסף בבת אחת, נעשה את זה בפריסה. האם אתם כמשרד הקליטה מתואמים איתם בקטע הזה?

שרה כהן:

הסיכום שלנו איתם – ולזה אנחנו ממתנינים – שאנחנו נקבל מהם תמחור של שתי ההתערבויות הללו שהן השימוש בהצגה וההפצה שלה בכל מוקדי הקליטה וקיום הסדנאות, והכשרה של עובדי משרד הקליטה. אלו שני התחומים שסוכמו עם משרד הבריאות.

היו"ר אברהם מיכאלי:

ומה אם יתברר שיש עוד נושאים בהמלצה שלכם או יחד איתם? אתם תצטרכו למצוא בסוף גם תקציבים לזה.

שרה כהן:

זה הדיון שאנחנו קיימנו במשותף ובהסכמות משותפות שזה הערך המוסף של משרד הקליטה, ובהסכמות עם נציגי התוכנית הלאומית. נכון לשלב זה לא הועלו בפנינו דברים נוספים שיש בהם איזשהו צורך בהתערבות שהיא ממוקדת וייחודית של משרד הקליטה. אבל, כיוון שאנחנו שותפים למהלך אז אנחנו נשמע. בשלב זה אני חוזרת על שלושת הדברים. אנחנו גם נקיים את אותה מפגש יחד עם צה"ל – זה היה בהחלט ביוזמתנו – כדי לנסות ולראות עד כמה ניתן לרכז את תהליך היציאה של אותה אוכלוסייה שנושרת מהצבא במהלך השירות ושלא עוברת את סדנאות ההכנה לשחרור, ושני המהלכים שאנחנו רוצים לקדם אותם במהלך שנת 2012. תודה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני מבקש שנסתפק בדברים האלה. תודה לך.

קרן פישזון:

אפשר שאלה?

היו"ר אברהם מיכאלי:

כן. תודה לפרוטוקול.

קרן פישזון:

קרן פישזון, נציגת מועצת העמותות דוברי רוסית. אני רואה שעשיתם עבודה של מינון בדוח הזה. השאלה היא בקשר לעולים מחבר העמים. המינון של קבוצות האנשים שמגיעות הוא באמת מאוד מחולק

ומוכן. אני רוצה לשאול שתי שאלות לגבי החלוקה הזאת. מה אחוז היהודים שמתאבדים בקרב כל העולים וכמה אחוזים הם לא? האם יש לכם את הנתון הזה? השאלה השנייה היא לגבי המתאבדים לאחר שחרור מהצבא. מאיזה יחידות מדובר? וגם נתונים לגבי השאלה מהיכן מגיעות משפחות המתאבדים?

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני מבין שאין לכם תשובה על השאלה הזאת.

קריאות:

לא, אין לנו תשובה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

לצערנו, סוגיית היהדות היא סוגיה כאובה. יש הרבה מאוד אנשים מקרב העולים שמסתובבים בקרבנו היום, ואפילו כאזרחים ותיקים בארץ, והם עדיין מתמודדים עם הגדרת יהדותם. לכן, אין להם את הנתון הזה.

קרו פישזון:

עדיין יש בתעודת זהות הגדרה מצוינת.

שלמה מולה:

למה זה משנה מיהו יהודי ומיהו לא יהודי?

קרו פישזון:

אני אסביר לך בדיוק. יש פה שאלה, ואני רואה - - -

היו"ר אברהם מיכאלי:

רק שנייה, בבקשה. תקשיבי, הבנתי את הבעיה. אין להם כרגע תשובה על זה. אנחנו נצטרך לתת להם לבדוק את כל הדברים האלה. אין לך תשובה כרגע על זה.

קרו פישזון:

אוקיי, זו שאלה ראשונה. לגבי השאלה השנייה – מאיזה יחידות החיילים, ומה - - -

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני לא חושב שיש להם תשובה כרגע על זה. תביני, הפרויקט הזה - - -

קרו פישזון:

השאלה השנייה היא הפוכה. האם יש משהו מאחד בין כל המתאבדים? נניח וילד עולה מתאבד, או ילד שהוא בן לעולה מתאבד, או צעיר עולה חדש שעומד מול הנשק בשמירה. האם הסיבה למה שקורה להם יכולה להיות זהה לאותה סיבה של אותו פנסיונר שנשאר לבד, האם יש סיבה אחרת? אני רוצה לדעת האם יש גם סיבה משותפת לכולם?

היו"ר אברהם מיכאלי:

לא, לא. אני מבקש, תקשיבי לי רגע, בבקשה. אנחנו לא מנהלים מחקר כרגע בוועדה. השאלות שלך הן שאלות מאוד חשובות. רשמנו את השאלות שלך.

קרו פישזון:

לכן, אני מפנה את השאלה שלי ל- - -

היו"ר אברהם מיכאלי :

האם את מוכנה להקשיב לרגע? את לא מדברת פה חופשי, אני נותן לך רשות דיבור. את שאלת שאלה ועשית נאום. שמענו את השאלות שלך. תעבירי אותן לוועדה כדי שנפנה אותן לגורמים המקצועיים. הרי אנחנו לא מנתחים פה את כל הסיבות. הדיון הזה היום נועד להעלות מודעות לבעיה. בתוך הטיפול במסגרת הוועדה הבין- - -

קרו פישזון :

כן, אני מפנה את השאלה למי שעשה את המחקר.

היו"ר אברהם מיכאלי :

את מפריעה לי, את גם מפריעה. אם את שואלת שאלה, את לא חייבת לקבל תשובה במקום. אנחנו לא יושבים פה מול גורמים שיכולים לשלוף לך תשובות. שמענו את השאלה שלך. זו שאלה חשובה שצריך לבדוק אותה. לכן, אל תצפי פה לתשובות.

קרו פישזון :

השאלה - - -

היו"ר אברהם מיכאלי :

אל תשאל עוד שאלה עכשיו כי את לא ברשות דיבור, נקודה.

ד"ר שירלי אברמי, לפני שאני נותן לנציגת מרכז המחקר והמידע להציג כמה מילים על המחקר, האם רצית להוסיף עוד משהו בשלב זה?

שירלי אברמי :

כן.

היו"ר אברהם מיכאלי :

למי שלא מכיר, ד"ר שירלי אברמי היא מנהלת מרכז המחקר והמידע בכנסת. לצערה של שירלי, כפי שאמרתי קודם, היא גם מעורבת אישית בסוגיה הזאת כבת משפחה של אדם שהתאבד. ולכן, היא גם יודעת את התחום מבחינת התעסקות במסגרת "שביל החיים" כבר הרבה מאוד שנים, כפי שאני מבין. היא נתנה הנחיה גם למרכז המחקר והמידע לערוך מחקר חדש, במיוחד בקרב העולים.

שירלי אברמי :

תודה רבה, אדוני. קודם כל, צהרים טובים. אני מנהלת מרכז המחקר והמידע של הכנסת, כפי שאמר חבר הכנסת מיכאלי. שלי מזרחי, חוקרת המרכז, תציג מחקר שאכן נעשה לבקשת הוועדה - לא לבקשתי - לקראת הדיון בנושא התאבדות בקרב עולים. כמו כל מסמכי מרכז המחקר והמידע, גם הוא יעלה לאתר הכנסת, וניתן יהיה לראות אותו באתר הכנסת בקישור: מחקר ומידע. אני מבינה ששלי תציג אחר כך את עיקרי הממצאים.

כפי שאמרת, אני נמצאת פה בכובע נוסף והוא כפעילה בעמותת "שביל החיים". זוהי עמותה שמטפלת גם במניעת התאבדויות, אבל בעיקר בתמיכה במשפחות לאחר שהתרחשה בהן התאבדות. ואכן, אבי התאבד. שוב, אדוני, אני מודה לך על כך שאתה מקדיש לנושא זה יום דיונים בוועדות השונות בכנסת, וכפי שאמרת, כהמשך לרן כהן שהיה היושב-ראש הקודם של השדולה. זה כמובן לברכה שהכנסת מקדישה היום דיונים להעלאת המודעות לנושא הזה ולהיבטים השונים בוועדות השונות שבהן הוא נדון.

כמה הערות קצרות. קודם כל, שרה, למרות שאמרת על הפעילות המאוד מבורכת שאתם עושים, ובאופן כללי פעילות הרווחה שעושה משרד הקליטה, אני חייבת להגיד שאני יוצאת עם הרגשה שיש פער מאוד גדול בין הכלים שאתם נותנים - ואני מאמינה שהם אפקטיביים ואתם בודקים אותם - לבין השיעורים המחרידים של ההתאבדויות בקרב העולים, בוודאי יוצאי חבר העמים, אבל בקרב האתיופים

כשמדברים על פי 5 ופי 10. הייתי חושבת שאמות הסיפים צריכות לרעוד כשחושבים על הכלים שאותם צריכים לעשות. אין לי הצעות, אין לי מושג. אבל, בין זה לבין להגיד: אנחנו עושים הצגה – ושוב, אני לא מקלה בה ראש, זה כמובן אפקטיבי והכול בסדר. אני לא יודעת – פי 10, אלוהים אדירים. משהו צריך לעשות. אני ממש מזועזעת מהנתון הזה. זה לא כמו כל היום הזה שישבנו ואמרנו: אוקיי, יש נוער ויש צעירים ויש, ויש, ויש. נראה שצריך להתייחס לנתון של פי 10 באופן איכותי אחרת. אין לי הצעות.

שרה כהן:

אני חושבת שיש לך כאן איזשהו עיוות בתפיסה, כיוון שאנחנו נוטלים כאן חלק מתוך התוכנית הלאומית. משרד הקליטה לא מוביל את התוכנית.

שירלי אברמי:

אני לא באה אלייך בטענות.

שרה כהן:

זה כאילו שמישהו בא ושם איזשהו סוג של אחריות מולכם כמשרד הקליטה.

שירלי אברמי:

לא, לא.

שרה כהן:

זה חלק מתוך מערך. אני מציגה כאן את זה כנציגת התוכנית הלאומית. התוכנית הלאומית היא תוכנית שמובלת על-ידי משרד ממשלתי שהוא משרד הבריאות, ולו יש את האחריות המיניסטריאלית בנושא.

שירלי אברמי:

לא באתי להאשים. אני רק אומרת שהנתונים האלה הם נתונים שבעיניי מחייבים הסתכלות - - -

שרה כהן:

אני מסכימה איתך. אבל, יחד עם זאת, לבוא ולומר למשרד הקליטה כאילו שזאת היא האחריות שלו היחידה, יש כאן - - -

שלמה מולה:

אנחנו יכולים לסגור על משרד הקליטה. זה לא צריך להיות תפקידו.

שירלי אברמי:

אני לא מטילה אחריות, זה לא מתפקידי.

שרה כהן:

כך זה נשמע מתוך הדברים שלך. אני רוצה לסייג את הדברים.

שירלי אברמי:

אני מתנצלת, אני רוצה להגיד לפרוטוקול.

היו"ר אברהם מיכאלי :

שירלי לא מתכוונת לגלגל את כל האחריות אליכם כמשרד הקליטה. אבל, אתם צריכים להיות המתרגמים של כל מי שמטפל את זה ביחד כך שנשים את זה בסדר עדיפות עליון כרגע מבחינתכם, כי יש פה נתונים מדהימים במובן השלילי, לצערי.

ימימה גולדברג :

מבחינתנו, זה בהחלט סדר עדיפות עליון.

שירלי אברמי :

עוד שתי הערות קצרות. האחת – דיבר קודם ד"ר גיל זלצמן על עניין אופני ההתאבדות, וכמובן אנחנו לא נחזור עליהם. אנחנו לא רוצים לדבר על אופני ההתאבדות. אבל, כן חשוב להזכיר את זה בהקשר של המניעה, כי אחד הדברים החשובים – ודיברנו על זה גם בדיונים בבוקר – היא המניעה המכאנית. ואם יש סיפור של קפיצה, אז כמובן צריך שוב לחזור ולהגיד שצריך לשים סורגים – דבר שנראה מאוד פשוט וטריוויאלי. אבל, חלק מתוכניות המניעה חייב להתייחס לצד הטכני, המכאני. כפי שהזכרת בבוקר, אנחנו יודעים שנושא המניעה ואמצעים טכניים הוכיח את עצמו בעולם כאפקטיבי מאוד בצמצום דרמטי של שיעורי התאבדויות.

הערה אחרונה, לך אדוני. אתה הזכרת כמה פעמים במשך היום שמדובר במשפחות מרוסקות. אני רוצה להגיד שאנחנו לא משפחות מרוסקות. יושבים פה הרבה נציגים של משפחות.

היו"ר אברהם מיכאלי :

ברוך השם שאתם בסדר.

שירלי אברמי :

אני מודה לך מאוד על התמיכה ועל האמפתיה. אני חושבת שכן חשוב להגיד שמשפחות שהתרחשה בהן התאבדות הן משפחות שיש להן השלכות ארוכות טווח לכל החיים. אלו משפחות שחיות בתוך סוד ובתוך סטיגמה, ועם כעס מאוד גדול על מי שהתאבד, וכעס על עצמן למה הן כועסות, ועם רגשי אשמה, ועם מכלול שלם של תחושות שחווים אותן כל החיים. אבל, אנחנו מאוד מקווים שאנחנו לא מרוסקים. תודה.

היו"ר אברהם מיכאלי :

שירלי, תודה. שלי מזרחי, אם תוכלי לתמצת לנו בדקה את הדוח. איזה נתונים עדכניים חשובים את מביאה לנו? הוועדה תתייחס לדוח כולו, אבל תאירי לנו את הנקודות הספציפיות בהן את רוצה להחכים אותנו בעניין זה.

שלי מזרחי :

אני באמת לא אחזור על הדברים שנאמרו, אני רק אוסיף לנתונים שציננה הגברת שרה כהן. בהתייחס לשנת 2009 היו 120 מקרי התאבדות של עולים שהיוו כ-30% מכלל מקרי ההתאבדות. 99 מקרים בקרב ילידי ברית-המועצות לשעבר, ו-14 בקרב יוצאי אתיופיה.

היו"ר אברהם מיכאלי :

זה כבר שנה אחרי הפיילוט.

ימימה גולדברג :

ב-2008 יצאנו לדרך, הוא התחיל בפועל ב-2009.

היו"ר אברהם מיכאלי :

אני רק רוצה להתרשם קצת איך זה משפיע בפועל.

ימימה גולדברג:

אי-אפשר להוריד שיעורים בתוך פרק זמן כזה.

שלי מזרחי:

בהתייחס לניסיונות התאבדות של ילדים עולים ילידי חוץ-לארץ - בשנת 2009 ילדים עולים ילידי חוץ-לארץ בלבד עד גיל 17, קרוב לרבע מכלל ניסיונות האובדנות של קטינים היו של ילדים עולים ילידי חוץ-לארץ. זהו שיעור הגבוה פי 6 מחלקם בכלל הילדים, וזה נתון שצריך לתת עליו את הדעת.

אני רוצה להתייחס לנקודה נוספת. מחקרים שונים מצאו שלמרות שיעור הגבוה של המצוקה בקרב עולים, שיעור הפניות שלהם למרפאות בריאות הנפש הוא נמוך. גם על זה צריך לתת את הדעת.

היו"ר אברהם מיכאלי:

הציגו פה נתון חשוב שהם נפתחו הרבה יותר ממה שהיה קודם. זה אולי חלק מההישגים של הפיילוט.

שלי מזרחי:

אחד ההישגים הוא עליית המודעות.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני מודה לך. יש פה דוח שאותו יכולים לקחת גם האורחים. מדובר פה באמת בממצאים מאוד מאוד חשובים גם בעבודה שלכם מול המשפחות ומול אותם גורמים שאיתם עובדים.

חברי הכנסת, האם אתם רוצים לדבר כרגע?

מרינה סולודקין:

כן.

שלמה מולה:

כן.

היו"ר אברהם מיכאלי:

רציתי לתת את רשות הדיבור לממויה זרה כנציג של העדה שישב שם.

שלמה מולה:

אתה יודע מה? אני רוצה לשמוע את ממויה, את נציג משרד הרווחה, ואחר כך אתייחס.

היו"ר אברהם מיכאלי:

בסדר גמור. אנחנו חלילה לא נקפח אתכם. אבל, בגלל שאנחנו מוגבלים בזמן אני מבקש שתאמרו מהו הרושם שאתם מקבלים מהמעורבות שלכם בתוך העניין כמעט שנתיים-שלוש שנים.

זרה ממויה:

קודם כל, אני מאוד שמח שאני שותף בתוכנית הזאת. אומנם התוכנית הזאת הגיעה באיחור, אבל עדיף מאוחר מאשר בכלל לא. לדעתי, לתוכנית ישנן שלוש מטרות. האחת – לעשות איתור וזיהוי של אלו הנמצאים במצב מסוכן ולהפנות אותם לטיפול ולהציל אותם. השנייה - במאקרו, להעלות את המודעות לנושא האובדנות ולתת איזשהו חוסן נפשי, וזאת על מנת למנוע ולצמצם עד כמה שאפשר. המטרה השלישית – התוכנית היא טריגר לעבודה משותפת עם גורמים אחרים. התוכנית מביאה לכך שהרבה גורמים יושבים סביב שולחן ובאמת מנסים לראות איך ניתן לדחוף ביחד את הבעיה. אתמול היתה לי

ישיבה עם נציגי הקהילה האתיופית ברחובות. הישיבה תוכננה לשעתיים, אבל היא גלשה מעבר לכך, לשלוש שעות. האנשים מאוד מוטרדים. אנחנו מכשירים אותם כשומרי סף. בעבר נתנו להם איזושהי הכשרה, ונפגשנו איתם כעבור כמה חודשים. הדבר מאוד מאוד מעסיק אותם. הנציגים מוכנים מאוד מאוד להתגייס. הם פשוט זועקים לעזרה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

יש לכם קשר בקריית משה ברחובות. האם אתם מצליחים לרכז את אוכלוסיית יהודי אתיופית גם במקומות אחרים?

זרה ממויה:

כן. נציגי כל השכונות באים. לכולם ידוע כי עולי אתיופיה מתמודדים עם האתגר של חיים מערביים. כאשר אין הכוונה וסיוע, האתגר הופך למשבר. המשבר מביא למצוקה נפשית, לייאוש, ואחר-כך לאובדנות. אני חושב שהם מתמודדים עם בעיות מאוד מאוד קשות, ואנחנו צריכים לתת את הדעת לא רק על העזרה למי שנמצא במצב מסוכן, אלא עזרה בכלל בחיים כדי שהם לא יגיעו למצב הזה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני מבין שאתה מצליח להביא את הדברים שלך גם לוועדה בין-משרדית שבה אתה יושב כדי שיוכלו להתייחס באופן מקצועי גם לדברים שאתה מביא מהשטח.

זרה ממויה:

בדיוק. בנוסף לזה, זה מאפשר לנו בכלל לדבר על נושא שהוא טאבו, כמו שאמרת, ולהתייחס לנושא בריאות הנפש בכלל, וזאת מעבר לאובדנות. יש לנושא הזה בקהילה תפיסה ופרשנות אחרת לגמרי. דרך האובדנות אנחנו מנסים להביא לשימוש בשירותי בריאות הנפש. צריך לעבוד איתם בעניין זה, וזה מצריך המון המון השקעה. יש צורך בלקסיקון מקצועי, לקסיקון בשפה המתאימה להם, כדי שהם באמת ינצלו את השירותים.

שלמה מולה:

ממויה, אני מכיר אותך באופן אישי. עד כמה אתם מצליחים להגיע לאנשי המקצוע ולתת להם הדרכה כך שהם יהיו מסוגלים לאתר בזמן אמת מצוקות של אנשים? לא כל אנשי המקצוע מכירים את כל הקודים התרבותיים של עולי אתיופיה. השאלה היא עד כמה אתה ועובדים סוציאליים אחרים, או צוות מקצועי שהוא סמך בתחום הזה, מצליחים באמת להגיע לאנשי המקצוע?

היו"ר אברהם מיכאלי:

זה חלק מהדברים שצריך לשפר.

ליאור כרמל:

ממויה עסק בתוכנית, הוא יועץ כבוד של התוכנית. ממנו אנחנו לומדים עד כמה זה נחוץ.

זרה ממויה:

חבר הכנסת שלמה, במסגרת התוכנית כל אנשי המקצוע, כולל רופאים בקופת חולים כללית, עובדים סוציאליים, עובדים סמי-מקצועיים, מקבלים הכשרה בעניין הרגישות התרבותית.

היו"ר אברהם מיכאלי:

יש פתיחות בקרב הקהילה בה התמקדתם. הם מגיעים למרפאה בשעה שקודם הם לא הגיעו.

מימה גולדברג:

זה לא היה קודם, ועכשיו כן.

זרה ממויה:

לא היה. בחלק מסוים מטעם התוכנית, אני היום עובד בתחנה לבריאות הנפש ברמלה כדי לתת לה לגיטימציה כך שהם יבואו לקבל את השירותים.

היו"ר אברהם מיכאלי:

תודה.

קריאה:

אדוני היושב-ראש, מה קורה בבתי-הכלא ועם משטרת ישראל? הם יושבים פה ממש בשקט. לא ראינו שום ביטוי לדבר הזה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

שמעתי אותך. אתיחס גם לסוגיה זו. האם מישהו מהשב"ס רוצה להעיר?

מרינה סולודקין:

לא, קודם משרד הרווחה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

דקה, אמרתי שניתן לזה. מר אילן שריף ממשרד הרווחה, בבקשה בצמצום רב.

אילן שריף:

אני יכול לדבר בצמצום כי בדף האחרון של המחקר כתוב בדיוק. אנחנו שותפים פעילים בוועדה ברמת השטח, ברמת החשיבה, ועובדים ביחד עם הוועדה בעיקר בכיוונים של הכשרת שומרי סף, של הכשרת עובדים הסוציאליים כשומרי סף, והפניה מהירה ככל האפשר לגופים הטיפוליים של בריאות הנפש שגם אותם צריך לציין. אני חושב שלמדנו לעבוד ביחד למרות שזה לא פשוט. אנחנו גם שותפים בתוכניות של טיפול ביום שאחרי.

שלמה מולה:

רגע, רגע. למה זה לא פשוט לעבוד ביחד?

אילן שריף:

אני חושב שזה יותר מדיון כזה בוועדה. אבל, יש כל מיני חיכוכים וכל מיני בעיות, החל ברמת השטח ועד רמת משרדי הממשלה. אבל, אני חושב שאנחנו למדנו בוועדה לעבוד ביחד ולשפר את זמני ההפניה, לשפר את האיתור. אני חושב שאפשר לראות ששיתוף הפעולה הזה בהחלט מצליח. אני רק רוצה להזכיר גם שאנחנו שותפים גם ביום שאחרי, גם לטיפול בבני המשפחה ביום שאחרי - אני רוצה להזכיר בהקשר זה את עמותת "בשביל החיים", אנחנו מטפלים ביחד - ויצירת קבוצות טיפוליות. זה פיילוט שאנחנו עושים במחוז צפון. כמו כן, גם עם משרד הבריאות בהקשר אחר בטיפול בשורדים של הניסיון האובדני והפנייתם לטיפול מתאים.

היו"ר אברהם מיכאלי:

בוועדת העבודה והרווחה שמענו הבוקר את דבריו בהרחבה. הם שותפים מלאים בדבר הזה. לא רק זה, אלא שאני שוחחתי כבר עם שר הרווחה. מבחינתו, הוא מוכן להתגייס כמשרד הרווחה ולהוסיף את חלקו בעניין הצלחת הוועדה הבין-משרדית בצורה מקסימאלית. אני מקווה שבפתרון הכוללני משרד הרווחה יהיה שותף מלאים.

רבותי, אני כבר מתנצל כלפי כל אלה שרצו לדבר ולא נתתי להם לדבר בגלל קוצר הזמן. נציגת משרד החינוך כבר הסבירה קודם בוועדת החינוך את הסוגיה. אולי תוסיפי בכמה מילים מה שרצית לומר קודם. לא בהרחבה, כי שמענו אותך ואנחנו יודעים. אפילו מנכ"לית משרד החינוך כיבדה את ועדת החינוך

והיא הופיעה שם. הדברים נשמעו כבר היום בכנסת. אם אני לא מצליח לשמוע את כל אחד מהחברים פה בוועדת העלייה והקליטה אז זה לא בגלל שהם לא השמיעו, אלא מכיוון שיש פה לחץ זמן. אני חייב תוך כמה דקות לסגור את הישיבה.

יפת אלמו:

עד עכשיו לא דיברו על השאלה מהו הגורם העיקרי. אני רוצה להגיד מהו הגורם העיקרי.

קרו פישזון:

בדיוק. כולם מדברים על ההפניה לבריאות הנפש. אבל, אף אחד לא אמר מה הבעיה העיקרית לתופעה זו.

יפת אלמו:

לא דובר מהו הגורם העיקרי.

היו"ר אברהם מיכאלי:

קודם כל, לא להרים קול.

קרו פישזון:

--- מה זה החוצפה הזאת?

היו"ר אברהם מיכאלי:

את מוכנה לצאת החוצה, בבקשה?

קרו פישזון:

אני מוכנה לצאת, ולהגיד ש- - -

היו"ר אברהם מיכאלי:

תצאי, תצאי. איך שאת מדברת, אני לא רוצה אפילו להתייחס אליך כבר – חוצפה כבר.

קרו פישזון:

--- להתייחס לעולים חדשים, כל אחד מסיים בזה שלא שלחנו נציג ---

היו"ר אברהם מיכאלי:

תצאי החוצה, בבקשה. את מרשה לעצמך פה חופש, באמת.

קרו פישזון:

אף אחד לא אומר מה הסיבה העיקרית. בשביל שאלה כזאת מקדישים שעה אחת.

היו"ר אברהם מיכאלי:

תצאי החוצה.

קרו פישזון:

אני יוצאת.

(קרן פישזון יוצאת מחדר הוועדה).

היו"ר אברהם מיכאלי:

נותנים לה לדבר, והיא עוד מדברת בחוצפה.

רבתי, אני מבקש – בואו נבין את מטרת הדיון היום. יש פה עשרים איש, ולכל אחד יש מה לומר.

יפת אלמו:

אבל, זו סיבה מוצדקת, סליחה כבוד היושב-ראש.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אתה לא יכול לנתח את זה פה כרגע.

יפת אלמו:

תן לי להגיד רק סיבה אחת, תן לי להגיד. אני מאוד רוצה להציל נפש בישראל. אף אחד לא דיבר על הנושא המרכזי ביותר, ואני רוצה שהוא ידובר.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני אתן לך. אבל, אתה לא מבין כרגע את מטרת הדיון. לא הזמנו את כל האנשים לדיון הזה על מנת לדבר על הסיבות וכו' וכו'. יש גוף בין-משרדי שעוסק בזה. המנדט של הגוף הזה הולך לפוג עוד מעט. עוד מעט לא יהיה להם שקל לטפל בזה. אם ניתן לך לדבר, אנחנו לא נדון בסוף בעיקר. אני רוצה לתקצב איתם ושהבעיות שאתה מעלה יישמעו בוועדה הבין-משרדית. עוד מעט לא יהיה לך לא ועדה ולא תקציב. אני אתן לך חצי דקה ותגיד מה שאתה רוצה לומר. אבל, לא בצעקות.

אני רוצה לשמוע את נציגת צה"ל. במילה אחת תספרי לי על התופעה החיובית שיש בצה"ל בעניין הזה. שמענו את אלוף משנה פרוכטר בדיון בבוקר בהרחבה, נמסרו נתונים חיוביים. לוועדת העלייה הצד של חיילים עולים הוא זה שחשוב.

קרן גינת:

חשוב לי להוסיף כמה נתונים. שמי קרן גינת, אני הפסיכיאטר הראשי של הצבא. המפקד שלי, אלוף משנה ד"ר אייל פרוכטר, דיבר הבוקר על תוכנית המניעה בצה"ל. הוא חלק מהתוכנית הבין-משרדית למניעת אובדנית. אני רק רוצה לומר דברים אופטימיים. בקטן, כיוון שאנחנו במספרים יותר קטנים, אנחנו עשינו דברים דומים. ירדנו ב-40% נומינאלית במספר האובדנות כשבעצם הצבא גדל. זאת אומרת, זו אפילו ירידה של יותר. לשמחתי, אני יכולה להגיד שבשנה שעברה לא היתה אף התאבדות של מישהו מקרב בני העדה האתיופית. עדיין יש שיעור גבוה בקרב העולים מברית-המועצות. אנחנו סופרים כעולים גם כאלה שההורים שלהם הגיעו אחרי שנת 90'. בזה אנחנו עדיין לא. אנחנו גם רואים באלכוהול.

אנחנו פיילוט לפיילוט. המשפט היחיד שרציתי לומר הוא שאם משקיעים את המאמצים ועושים את הדברים הקונקרטיים, רואים שזה מצטמצם וזה עובד.

היו"ר אברהם מיכאלי:

חשוב לי שנבין מהדברים שלך שאפשר להתמודד עם הבעיה. אתם התמודדתם באופן ממוקד בבעיה.

קרן גינת:

משנת 2005 עד 2011 – כבר שש שנים.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אנחנו צריכים גם בזה לתת דוגמה לגופים האחרים שעד עכשיו חשבו שזה בלתי ניתן לטיפול. אתם שותפים מלאים גם בוועדה הבין-משרדית, וזה מה שחשוב.

אני רוצה לתת את רשות הדיבור לחברי הכנסת. אבל, אני רוצה לשמוע אותך חצי דקה. תבין אותי, בבקשה. צריכים לסגור פה את הישיבה בגלל הזמן הדחוק – זה הכול.

יפת אלמו :

קודם כל, תודה רבה. שמי אלמו יפת, יושב-ראש של נציגות קהילת יוצאי אתיופיה.

שלמה מולה :

הרב אלמו יפת, בבקשה.

יפת אלמו :

תודה רבה. אני אח מוסמך העוסק בתחום יותר מעשרים שנה. זה טוב מאוד שאני מכיר את המקצוע הזה. קודם כל, בכנות גמורה מאוד אני רוצה לומר שנושא של יוצאי אתיופיה נבחן במונחים מערביים, ולא מבינים בדיוק מה הבעיה. היום גברים יוצאי אתיופיה תקועים על הקיר, וילד שנמצא שם בוודאי - - -

מרינה סולודקין :

אתה לא צריך להסביר את זה בוועדה הזאת. אנחנו דנים שנים על הגברים האתיופיים.

יפת אלמו :

הם ממש על הקיר. הדבר העיקרי – צריך למצוא פתרון. הפתרון הוא לא במשטרה. כל גבר אתיופי פוחד היום מהמשטרה. המשטרה לא שואלת מה הסיבה. כל דבר נבחן במונחים מערביים, ואף אחד לא מבין את הבעיה. כל פרויקט ענק ויפה שיוצא לא יפתור את הבעיה היום של גברים עולים יוצאי אתיופיה. כבוד היושב-ראש, הם ממש על הקיר.

היו"ר אברהם מיכאלי :

מר אלמו, אני מבקש ממך. אני אשמע אותך שעתים. אבל, יש לנו פה נציג מטעם העדה שיושב בתוך הוועדה הבין-משרדית. הוא איש מקצוע שמכיר את הקהילה ואת המקצוע. אתה טוען שגם אתה איש מקצוע. אני רוצה שאת הדברים המקצועיים תעביר לגורם שמטפל בדברים. תבינו, הוועדה לא דנה בזה ובפתרון הבעיה. אני רוצה לחזק את הגוף הזה שכן דן בבעיות כך שהם יוכלו להביא את הדברים, כמו שאתה אומר, ולהתייחס לזה בהתאם. במחילה, אני רוצה שתבין שזה לא שאני לא רוצה לשמוע אותך. אני יכול לשמוע אותך שעתים. אבל, אני רוצה למצוא פתרונות חיוביים שיאפשרו להתקדם.

חבר הכנסת מולה, בבקשה.

שלמה מולה :

קודם כל, אני רוצה להגיד כל הכבוד ותודה רבה לעוסקים במלאכה, ולאלה שהתחילו במהלכים לפחות לנסות לאתר ולנסות לגבש עבודה משותפת. אנחנו מכירים את הנתונים, וגם ללא קשר למחקרים שמאוששים את זה בצורה מוחלטת. אנחנו מכירים גם את הקשיים. זה לאו דווקא רק הסטאטוס של הגבר האתיופי, יש גם בעיות אחרות: בעיות חברתיות, בעיות בחינוך וקשיים יום יומיים, מצוקות כלכליות, פערים חברתיים, פערים בין-תרבותיים.

מרינה סולודקין :

דיוור ציבורי.

שלמה מולה:

אפשר לצייר את הנסיבות מלמעלה עד למטה, ואולי נצטרך להוסיף ולגלגל אפילו עוד דף. זה לא רק זה.

אבל, אני מאוד שמח לשמוע את הסיפור של צה"ל. אני זוכר שלפני שלוש-ארבע שנים בוועדה הזאת כל אחד מאיתנו קם וצעק, וגידף את צה"ל. אני מודה – לא בצדק. אבל, אם כתוצאה מזה הצבא הפיק לקחים והוא באמת להצליח איכשהו להראות נתונים חיוביים, אז זה דבר חשוב. גם גופים שהם גופי סמך ומסגרות שהן דומות באפיון שלהן לצה"ל - משטרת ישראל, שירות בתי-הסוהר - צריכים ללמוד מכך, ובהחלט תבורכו.

יחד עם זאת, אני גם לא משלה את עצמי. לא נגיע למצב של אפס אובדנות גם אם הרף שלנו יהיה אפס. רמת הציפיות שלנו צריכה להיות מותאמת ליכולת שלנו לצמצם עד כמה שניתן את הקשיים.

בנקודה זו אני רוצה לפנות אל הוועדה הבין-משרדית. שתפו פעולה עם העמותות ועם הארגונים, הם יכולים להיות עוגן עבורכם. אני לא יודע אם אתם עושים את זה.

קריאה:

הם חלק מאיתנו.

שלמה מולה:

ראיתי בשקף שאתם משתפים את הקייסים, למשל. אני לא בטוח – ואני אומר את זה בזהירות, אני חס וחלילה לא רוצה לפגוע במעמדם של הקייסים – שהסיפור של הקייסים הוא הדבר שנותן מענה לסוגיה הזאת. אני רואה את שלמה אקלה. קחו, למשל, את ארגון "בהלצ'ין" וגופים כאלה שכן יכולים לסייע בהכוונה ובמתן פתרונות. אני מניח שאותו הדבר גם לגבי עולים מחבר העמים, כי אני מניח שיש בקרבם גם אנשי מקצוע בתחום הפסיכיאטריה ובתחומים אחרים ואפשר בהחלט להיעזר בהם בהתמודדות עם המצוקות ועם הבעיות.

ועכשיו המשפט האחרון, אתם לא חייבים לענות. הוא אמר שלמרות הקשיים עובדים בהרמוניה בוועדה הבין-משרדית. אני מתרגם את זה לכך שישנם קשיים. אני גם מכיר את המשוכות הבין-ארגוניות כאשר כל ארגון מושך לכיוון שלו ולצד המקצועי שלו, וכל הזמן עולה שאלת מידת ההתערבות. לכן, אני חושב במונחים של הקמת רשות למניעת אובדנות, כמו שיש רשות למלחמה בתאונות הדרכים, וכמו שיש רשות למלחמה בסמים. יכול להיות שצריך לחשוב במונחים האלה כדי שלא נצטרך כל שנה גם כן לעמוד ליד הדלת של ועדת הכספים או לבקש מחבר הכנסת מיכאלי להשתדל מול חבר הכנסת גפני שהוא יושב-ראש ועדת הכספים. אני מבקש שתחשבו במסגרת הוועדה הבין-משרדית שלכם האם דבר כזה יכול לבוא בחשבון. אני לא נכנס עכשיו לחלוקה המיניסטריאלית ולמבנה הארגוני של הקמת רשות כזאת. יכול להיות שנצטרך לעשות בדיקה עם גופים אחרים. לא יכול להיות שיותר מ-400 אנשים יתאבדו בשנה. ההשוואה הזאת אומנם לא בדיוק נכונה מול מה שקורה במלחמה בתאונות הדרכים. יש עלויות תקציביות אדירות מול הרשות למלחמה בתאונות הדרכים, ומול כל מיני גופים אחרים. משרד התחבורה מתקצב וגם הרשויות המקומיות עוסקות בעניין. התאבדות במשפחה מביאה להרס פנימי של המשפחה, ויש לכך השלכות חברתיות לטווח רחוק. להבדיל, במצב של תאונות דרכים יש חברות ביטוח ואפשר להגיש תביעה, ולקבל אפילו פיצויים. במקרה ואדם מתאבד ואתה הולך לביטוח לאומי, אז רק אם יש לך נכות, אתה מקבל. אם לא – אז לא. לכן, אני רוצה שנחשוב במונחים מאוד מקצועיים. זה לא משהו פופוליסטי. תחשבו על כך בוועדה הבין-משרדית. אני, ושני חבריי שיושבים כאן, בוודאי נשמח לשמוע המלצה מקצועית לגבי השאלה האם נכון לעשות את זה או לא. תודה רבה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

שלמה, אחד ההורים אמר היום פה שהמניעה בעניין התאבדויות היא מניעה הזולה ביותר. אנחנו מצילים פה חיי אדם. זה לא כבישים ולא גשרים. הוא צודק בזה. מדובר פה בתופעה שיותר קל למנוע.

חברת הכנסת סולודקין, בבקשה.

מרינה סולודקין:

אברהם, קודם כל אני רוצה להודות לך ולוועדת העלייה והקליטה. מאוד חשוב לדון שוב בנושא האובדנות בקרב העולים כיוון שזו תופעה שאנחנו מכירים כבר עשרות שנים. תודה לכל אלה שהגיעו ודיווחו על הדיונים שלהם, ועל המסקנות. אבל, אלו הן דרכים ישנות, ואת זה לא אהבתי לשמוע בדיון. קחו דוגמה מצה"ל. הם התמקדו במניעה בצבא, ובמשך חמש, שש, שבע שנים התמודדו עם תהליכים מאוד מאוד קשים. כשאני שומעת שבפנימיות הנוער יש התאבדויות, זה אומר שזה קורה תחת אפה של המדינה ששלחה את הנוער למוסדות האלה. אני, שלמה, ואברהם נתחיל לחוקק חוק על רשות מהסוג הזה, ונשמע את הדעות שלכם בנושא רשות למאבק בהתאבדויות. אבל, קודם כל, בכל מקום שהוא קשור למדינה צריך להתמודד ולהיאבק.

אני שוב שומעת שהקייסים הם מאוד כאילו רלוונטיים בהתמודדות עם הבעיות. אבל, זה לא נכון. אני קיבלתי ממשרד הרווחה מכתב ונדהמתי. אמרו לי: כמה חבל שאנחנו יכולים לא לגשר בקהילה הרוסית על פערים, וזאת בגלל שלא תיופים יש קייסים, לערבים יש שיחיים, וליהודים יש רבנים. ריבוננו של עולם, חבריה, ממויה אמר דבר מאוד נכון. מדברים על בריאות נפש במונחים אחרים. אתם צריכים להתעורר במשרדים, על מה אתם מדברים?

שלמה מולה:

הקייסים נאבקים למען הסטאטוס שלהם בכלל בחברה הישראלית.

היו"ר אברהם מיכאלי:

זה נושא לדיון אחר.

מרינה סולודקין:

אני לא מדברת על קייסים, זה לא ענייני. אבל, אני חושבת שאנחנו צריכים לומר שחלק מבעיית ההתאבדות בקרב עולים – אני לא מדברת על ילידי הארץ – זה לא רק פערים תרבותיים ומנטאליות. קשה לחיות, יש הרבה בעיות חברתיות בכל עלייה. עם זה אנחנו מתמודדים כאן בוועדה הזאת. תודה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

תודה לך. רבותי, - - -

קריאה:

כבוד היושב-ראש, לאור הוועדה בז'נבה בה סיכמו - - -

היו"ר אברהם מיכאלי:

העלנו את זה היום כמה פעמים.

קריאה:

לא, לא. אני רק רוצה לבקש - - -

היו"ר אברהם מיכאלי:

אתה רוצה לבקש רשות או להשתלט? אם תשתלט, אני אוציא אותך החוצה. נמצאים פה חברים שלך ואיתם דיברתי היום. אני אדבר על זה הערב במליאה, בלי נדר. אל תפריע עכשיו, אני רוצה לסכם.

קריאה:

רק בקשה קטנה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אני יודע על זינבה, ועל - - -

קריאה:

אני לא מדבר על זינבה. אני מבקש רק בקשה קטנה, ברשותך.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אתה משתלט על הדיון, אתה משתלט.

קריאה:

סליחה.

היו"ר אברהם מיכאלי:

רבותי, אני מתנצל מאוד מאוד בפני אלה שרצו לדבר ולא נתתי להם. רבותי, אני מבטיח לכם שכל הדברים שהיום - - - אתה לא יודע בכמה ועדות אחרות היינו.

קריאה:

הייתי בכל הוועדות.

היו"ר אברהם מיכאלי:

יופי, השמיעו את הדברים שלכם, מספיק.

קריאה:

אני רק רוצה לבקש ממך.

היו"ר אברהם מיכאלי:

אל תבקש כרגע כי אני יודע מה אתה רוצה.

קריאה:

אתה לא יודע מה אני רוצה. אני רוצה לבקש ממך, בבקשה, ועדה לבדיקת האובדנויות בקרב אבות גרושים.

היו"ר אברהם מיכאלי:

בסדר, שמעתי, שמעתי.

רבותי, אני מסכם בשם ועדת העלייה שנקרא לממשלת ישראל להפוך את הפיילוט לתוכנית לאומית. כל הדברים שאנחנו מעלים פה יובאו לדיון בתוך הוועדה הבין-משרדית. לא יהיה חלק אחד שלא יובא לדיון. מי שחושב שמקפחים אותו וסוגרים לו את הדלתות – אף אחד לא יסגור לאף אחד דלת. כל הדברים שלכם יושמעו ויובאו לדיון.

אני כן קורא לכל חברי בכנסת שיכולים לסייע בדבר הזה לחזק תקציבית את הוועדה הבין-משרדית על מנת שהיא תוכל להמשיך לפעול בכל הארץ, ולא רק בפיילוט בשלושה יישובים כפי שהם פעלו עד עכשיו. אני חושב שכל דחייה של יום אחד בטיפול בבעיה הזאת יכולה להביא חלילה, חלילה, לאובדן של עוד אדם ועוד אדם. כל המציל נפש אחת כאילו הציל עולם מלא.

תודה רבה לכולם.

הישיבה ננעלה בשעה 15:25.